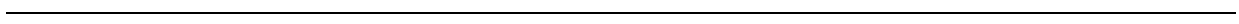

TJØME KOMMUNE

**KVALITETS-
KONTROLL
AV
KOMMUNALT
FINANSREGLEMENT**

25 november 2010

FORORD

Som følge av *Forskrift om kommuners og fylkeskommuners finansforvaltning* skal Tjøme kommune fremlegge et forslag til revidert finansreglement for kommunen til politisk behandling. Det følger av forskriften § 5 at forslag til reglement skal kvalitetssikres av en uavhengig instans før det fremlegges for politisk behandling.

Tjøme kommune har inngått avtale med KPMG AS om gjennomføring av slik uavhengig kvalitetskontroll av forslag til nytt finansreglement. Kontrollen er gjennomført som forvaltningsrevisjon etter RSK 001.

Forslaget til nytt finansreglement for Tjøme kommune inviterer de politiske organer til å vedta prinsipielle retningslinjer for kommunens aktivitet på finansområdet, og dekker de ulike områder som forutsettes omfattet av et slikt regelverk. Etter vår vurdering er kravene som følger av Kommuneloven § 52 og den tilhørende forskriften ivaretatt.

Revisjonen er utført i perioden september til november av Fredrik Holter, Anders Frogner og Ole Willy Fundingsrud.

Våre vurderinger og konklusjoner, samt grunnlaget og premissene for disse, fremgår av rapportens hoveddel.

Oslo, 25. November 2010

Are Jansrud
Partner

Fredrik Holter
Senior manager

Innhold

1. SAMMENDRAG	1
2. BAKGRUNN OG MANDAT	1
2.1. Bakgrunn.....	1
2.2. Mandat.....	1
2.3. Avgrensninger.....	2
3. FINANSIELL BAKGRUNN.....	2
4. GRUNNLAGET FOR VURDERING	3
5. VURDERINGER.....	3
5.1 Finansreglementet.....	3
5.2 Rutinene.....	4
5.3 Utvalg låneavtaler og avtale om finansforvaltning	4
5.3.1. Låneavtaler	4
5.3.2. Avtalen med DnB NOR Kapitalforvaltning	5
6. KONKLUSJON	5
7. RÅDMANNENS KOMMENTAR.....	5
8. VEDLEGG.....	6
Vedlegg 1 – Sjekkliste gjennomgang av finansreglementet ift forskriften.....	7
Vedlegg 2 – Lov om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven) - § 52.....	8
Vedlegg 3 - Forskrift om kommuners og fylkeskommuners finansforvaltning	9
Vedlegg 4 - Tjøme kommune - utkast til Finansreglementet datert 25.11.2010.....	13
Vedlegg 5 - Tjøme kommune – rutiner for finansforvaltning, utarbeidet 01.11.2010	27
Vedlegg 6 - Tjøme kommune - Etiske retningslinjer.....	31

---

1. SAMMENDRAG

KPMG har foretatt en uavhengig kvalitetsvurdering av Tjøme kommunes utkast til finansreglement, tilhørende rutiner, samt vurdert om et utvalg låneopptak og forvaltningsavtalen med DnB NOR Kapitalforvaltning er i samsvar med utkast til finansreglement. De samme dokumenter er også vurdert opp mot Tjøme kommunes etiske retningslinjer.

Grunnlaget for vurderingen er relevant lov- og forskrift, dokumentasjon mottatt fra Tjøme kommune, og samtale og korrespondanse med kommunens administrasjon.

Gitt at Tjøme kommune – Finansreglement, utkast datert 25.11.2010 blir vedtatt i kommunestyret, har de politiske organer vedtatt overordnede prinsipper og formål med finansforvaltningen i Tjøme kommune.

Med bakgrunn i innholdet i dette dokument er det vår vurdering at:

- a) Forslaget til nytt finansreglementet er i tråd med kommunelovens regler og forskrift om kommuners og fylkeskommuners finansforvaltning, samt kommunens etiske retningslinjer
- b) At relevante rutiner er i tråd med kommunelovens regler og forskrift om kommuners og fylkeskommuners finansforvaltning, samt kommunens etiske retningslinjer
- c) At det utvalg av avtaler kommunen har inngått om låneopptak og med eksterne finansforvaltere som vi har vurdert, er hensiktsmessige og i samsvar med finansreglement, etablerte rutiner og kommunens etiske retningslinjer

Det er i dokumentet gitt noen kommentarer til dokumentasjonens utforming der vi mener Tjøme kommune kan gjøre forbedringer i sin dokumentasjon.

2. BAKGRUNN OG MANDAT

2.1. Bakgrunn

Som følge av Forskrift om kommunal finansforvaltning (FOR 2009-06-09 nr. 635: Forskrift om kommuners og fylkeskommuners finansforvaltning – heretter benevnt *forskriften*) har Tjøme kommune behov for å fremlegge for politisk behandling et forslag til revidert finansreglement for kommunen. Det følger videre av den nye forskriften § 5 at forslag til reglement skal kvalitetssikres av en uavhengig instans før det fremlegges for politisk behandling.

Tjøme kommune har inngått avtale med KPMG AS om gjennomføring av slik uavhengig kvalitetskontroll av forslag til nytt finansreglement og tilhørende rutiner. Rammene og vilkårene for oppdraget fremgår av prosjektplan av 28. juni 2010 ” Formålet med dette oppdraget er definert slik i prosjektplanen:

”Prosjektet har som formål å vurdere om Tjøme kommune har etablert styring og kontroll med sin finansforvaltning, og om nytt finansreglement er i henhold til regelverket”

2.2. Mandat

KPMGs leveranse vil bestå av besvarelse av følgende problemstillinger:

- a) Vurdering av finansreglementet (eventuelt forslaget), *om dette er* i tråd med kommunelovens regler og forskrift om kommuners og fylkeskommuners finansforvaltning, samt kommunens etiske retningslinjer
- b) Vurdering av relevante rutiner, om disse er i tråd med kommunelovens regler og forskrift om kommuners og fylkeskommuners finansforvaltning, samt kommunens etiske retningslinjer
- c) Vurdering av et utvalg av avtaler vedr. låneopptak og finansforvaltning, om disse er hensiktsmessige og i samsvar med finansreglement, etablerte rutiner og kommunens etiske retningslinjer

KPMG utarbeider en skriftlig sluttrapport og vil gi en presentasjon for kommunens administrasjon.

2.3. Avgrensninger

Den nye forskriften stiller utvidede krav til rapportering. Forslaget til nytt finansreglement er oppdatert med de nye kravene, men det er ennå ikke etablert ny rapportering. Vi har derfor ikke foretatt noen vurdering av innholdet i dagens rapportering opp mot kravene som følger av den nye forskriften og det nye reglementet.

Vår vurdering av reglementet når det gjelder risikorammer har kun omfattet en vurdering av om reglementet etablerer nødvendige og relevante rammer. Vi har i våre vurderinger ikke tatt stilling til om de foreslåtte beløpsgrenser er hensiktsmessige og forsvarlige eller ikke.

3. FINANSIELL BAKGRUNN

Tjøme kommune har en økonomiorganisasjon bestående av fem personer (fire årsverk). Av disse er det i praksis kun økonomisjefen som har operativ befattning med finansreglementet. Økonomisjefen er hovedansvarlig, og rapporterer til rådmannen.

Tjøme kommune har lagt oppdraget som hovedbankforbindelse ut på nytt anbud høsten 2010, og hovedbankforbindelse er nå Sparebanken Buskerud-Vestfold. Inntil dette har DnB NOR vært kommunens hovedbankforbindelse.

Likviditetsporteføljen består av bankinnskudd, som har vært plassert hos hovedbankforbindelse, samt en likvid og definert portefølje hos DnB NOR Kapitalforvaltning.

Kommunens lån er fra institusjoner som har som formål å låne til kommuner; KLP Kommunekreditt, Kommunalbanken og Husbanken. Kommunen bruker anbud ved låneopptak, som regel mellom de to ovennevnte. Gjeldsporteføljen var pr. 31.08.2010 ca. 346 mill. kroner. Kommunen har ikke lånt penger gjennom verdipapirmarkedet.

Den langsiktige porteføljen består av et fastrenteinnskudd i DnB NOR, samt en portefølje av verdipapirfond som forvaltes av DnB NOR Kapitalforvaltning. Kommunen mottar månedlige rapporter. Markedsverdien av den langsiktige porteføljen var pr. 31.08.2010 ca. 100,8 mill. kroner.

Kommunens budsjett for 2010 viser samlede brutto inntekter på ca. 263 mill. kroner, med et brutto driftsresultat på ca. 1,6 mill. kroner. Behovet for låneopptak i 2010 er estimert til ca. 70 mill. kroner.

4. GRUNNLAGET FOR VURDERING

Våre vurderinger er basert på gjennomgang av dokumentene:

- Utkast "Tjøme kommune finansreglement" datert 25.11.2010
- Rutiner for finansforvaltningen, utarbeidet 01.11.2010, oppdatert 23.11.2010
- Tjøme kommune finansrapporter pr. 30. april 2010 og 31. august 2010
- Tjøme kommune budsjett 2010 og økonomiplan 2010-2013
- Tjøme kommune årsregnskap 2009
- Avtale om aktiv forvaltning mellom Tjøme kommune og DnB Kapitalforvaltning m/vedlegg og endringer
- Lånedokumentasjon for tre utvalgte låneopptak
  - Kommunalbanken, kr 53,8 mill, flytende (NIBOR), tatt opp 2009
  - KLP Kommunekreditt, kr 58,3 mill, fastrente (2015), tatt opp 2010
  - Husbanken, kr 5,2 mill, flytende (p.t.), tatt opp 2010
- Diverse månedsrapporter fra DnB NOR Kapitalforvaltning

slik disse ble oversendt fra Tjøme kommune i perioden 17.09.2010 – 23.11.2010.

Videre har vi, som grunnlag for våre vurderinger, gjennomført samtaler og omfattende e-post-korrespondanse med følgende ansatte i Tjøme kommune:

- Rådmann Christine Norum
- Økonomisjef Siv Ekenes

Samtalene og korrespondansen ble gjennomført i perioden september – november 2010.

5. VURDERINGER

5.1 Finansreglementet

Vi har vurdert finansreglementet opp mot de bestemmelser som fremgår av kommuneloven § 52, samt bestemmelsene i FOR 2009-06-09 nr. 635: Forskrift om kommuners og fylkeskommuners finansforvaltning (forskriften), § 3-§ 8. I tillegg har vi lagt vekt på de retningslinjer som fremgår av merknadene til forskriften.

Dette er gjort gjennom en sjekklister hvor paragrafer i forskriften er omformulert til spørsmål som besvares med ja eller nei, og evt. ledsages av referanse og/eller kvalitativ kommentar fra KPMG. Hoveddelen av sjekklisten følger som vedlegg 1.

Vurderingen i sjekklisten viser at finansreglementet tilfredsstillende de krav kommuneloven § 52, samt bestemmelsene i FOR 2009-06-09 nr. 635: Forskrift om kommuners og fylkeskommuners finansforvaltning (forskriften), § 3-§ 8, setter.

Reglementet er til slutt vurdert opp mot Tjøme kommunes etiske retningslinjer. Vår vurdering er at reglementet ikke inneholder elementer som bryter med Tjøme Kommunes etiske retningslinjer. Vi henviser også til pkt. 5.3. nedenfor.

Vi bemerker videre at Tjøme kommune i finansreglementets pkt. 8 setter krav til avtalemotparters egne etiske retningslinjer.

5.2 Rutinene

Vi har vurdert om Tjøme kommune har etablert rutiner i henhold til § 8 1.ledd i forskriften som lyder:

”Det skal etableres administrative rutiner som sørger for at finansforvaltningen utøves i tråd med finansreglementet, gjeldende lover og denne forskrift, og at finansforvaltningen er gjenstand for betryggende kontroll. Det skal herunder etableres rutiner for vurdering og håndtering av finansiell risiko, og rutiner for å avdekke avvik fra finansreglementet.”

Rutinene beskrevet i pkt. 4 kulepunkt 2 adresserer § 8.

Vår vurdering er at formatet kun i begrenset grad er egnet til å tilfredsstillende et viktig formål ved en rutine; å være en arbeidsbeskrivelse som gjør at andre personer enn nøkkelpersoner kan tre inn i utførende rolle ved uventet og uønsket fravær. Det vil dog alltid være et skjønnsmessig spørsmål hvor detaljert og omfattende en rutine må utformes for å oppfylle dette kravet, da man må kunne legge til grunn at en stedfortreder besitter et visst minimum av kompetanse på de aktuelle områdene.

Det er vår vurdering at rutinene for øvrig tilfredsstiller kravene i forskriften.

5.3 Utvalg låneavtaler og avtale om finansforvaltning

Avslutningsvis har vi vurdert et utvalg av de avtaler kommunen har inngått om låneopptak, og avtalen med DnB NOR Kapitalforvaltning, og om disse er hensiktsmessige og i samsvar med finansreglementet, etablerte rutiner og kommunens etiske retningslinjer.

5.3.1. Låneavtaler

Vi har gjennomgått lånedokumentasjon for tre lån, ett hver fra de tre långivere Tjøme kommune har lån fra; Kommunalbanken, KLP Kommunekreditt og Husbanken. Lånene er det nyeste fra hver långiver og valgt av oss.

Vi har laget en sjekklister med syv spørsmål om korrektheten av låneopptaket iht. forslag til finansreglement, bl.a. gyldigheten av opptaket, rentebetingelser mv.

Dokumentasjonen for låneopptakene er vanskelig tilgjengelig for tredjepart. Gjennom øvrig kontroll er det avdekket at ett lån, er utenfor ”bør-”grensen mht. rentebinding.

Vår vurdering er at låneopptakene og låneavtalene er hensiktsmessige og i samsvar med finansreglementet

Vår vurdering er videre at låneopptakene ikke bryter med kommunens etiske retningslinjer. Dette fordi de etiske retningslinjene i liten grad adresserer denne type beslutninger. Det er ikke foretatt kontroller mht om det kan være nærstående personer i Tjøme kommune og

långiverinstitusjonene som skaper interessekonflikter. Dette fordi låneinstitusjonene som tilbyr lån til Tjøme kommune har som hovedformål å yte lån til kommuner, da lånene synes å ha en balansert fordeling mellom disse, og Tjøme kommunes etiske regelverk har klare regler om å selvmelde slike eventuelle interessekonflikter.

5.3.2. Avtalen med DnB NOR Kapitalforvaltning

Vår vurdering er at forvaltningsavtalen med DnB NOR Kapitalforvaltning er tilfredsstillende utformet iht. finansreglementet.

Vår vurdering er at forvaltningsavtalen med DnB NOR Kapitalforvaltning ikke bryter med kommunens etiske retningslinjer. Samme bemerkninger som under 5.3.1. er gyldige til dette punkt.

6. KONKLUSJON

Det foreliggende forslaget til nytt finansreglement skisserer de overordnede prinsipper og formål med finansforvaltningen i kommunen. Videre gir reglementet overordnede føringer for organiseringen og gjennomføringen av finansforvaltningen, rapporteringskrav, fullmaktsdelegering, samt rammer for hhv. plassering og forvaltning av ledig likviditet og andre midler beregnet for driftsformål, forvaltning av gjeldsporteføljen og plassering og forvaltning av langsiktige finansielle aktiva adskilt fra kommunens midler beregnet for driftsformål.

Gitt at Tjøme kommune – Finansreglement, utkast datert 25.11.2010 blir vedtatt i kommunestyret, har de politiske organer vedtatt overordnede prinsipper og formål med finansforvaltningen i Tjøme kommune.

Med bakgrunn i ovenstående er det vår vurdering når det gjelder mandatet at:

- d) Forslaget til nytt finansreglementet er i tråd med kommunelovens regler og forskrift om kommuners og fylkeskommuners finansforvaltning, samt kommunens etiske retningslinjer
- e) At relevante rutiner er i tråd med kommunelovens regler og forskrift om kommuners og fylkeskommuners finansforvaltning, samt kommunens etiske retningslinjer
- f) At det utvalg av avtaler kommunen har inngått om låneopptak og med eksterne finansforvaltere som vi har vurdert, er hensiktsmessige og i samsvar med finansreglement, etablerte rutiner og kommunens etiske retningslinjer

7. RÅDMANNENS KOMMENTAR

Rådmannen har fått rapporten til uttale. Rådmannen hadde ingen kommentarer.

8. VEDLEGG

1. Sjekkliste gjennomgang av finansreglementet i forhold til forskriften
2. Lov om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven) - § 52
3. Forskrift om kommuners og fylkeskommuners finansforvaltning
4. Tjøme kommune - utkast til finansreglementet datert 25.11.2010
5. Tjøme kommune – rutiner for finansforvaltning, utarbeidet 01.11.2010
6. Tjøme kommune - etiske retningslinjer

Vedlegg 1 - Sjekkliste gjennomgang av finansreglementet ift forskriften

Spørsmål	KPMG Svar		KPMGs kommentarer
	Ja	Nei	
Krav i Forskrift			
§2 Finnes det et reglement for kommunens finansforvaltning satt av kommunestyret?			Forutsatt vedtak av reglement omhandlet i denne vurdering
§2 Er reglementet vedtatt minst én gang i kommunestyreperiode?			Forutsatt vedtak av reglement omhandlet i denne vurdering
§3 Er hensynet til en forsvarlig økonomiforvaltning vektlagt i reglementet?	X		pkt 2
§3 Er hensynet til å kunne dekke løpende betalingsforpliktelser vektlagt i reglementet?	X		Fremgår under målsetting: Sørg for at kommunen har likviditet til å dekke løpende forpliktelser.
§3 Er det ved forvaltning av ledig likviditet og andre midler beregnet til driftsformål vektlagt lav finansiell risiko og høy likviditet?	X		Ja punkt 5&6 i reglement
§3 Er det i kommunen kunnskap om finansforvaltning som til enhver tid er tilstrekkelig for at kommunen kan utøve sin finansforvaltning i tråd med sitt finansreglement ?	X		Med den forsiktede profilen og konservative finansforvaltning det legges opp til er det vår vurdering at kommunens administrasjon har tilstrekkelig kunnskap
§4, 1. ledd a) Inneholder reglementet regler for forvaltning av ledig likviditet og andre midler beregnet til driftsformål?	X		punkt 5
§4, 1 ledd b) Inneholder reglementet regler for forvaltning av langsiktige finansielle aktiva?	X		punkt 7
§4, 1 ledd c) Inneholder reglementet regler for forvaltning av gjeldsporteføljen og øvrige finansieringsavtaler?	X		punkt 6
§4 2.ledd a) Inneholder reglementet: Formål med forvaltningen	X		punkt 2
§4 2.ledd b) Inneholder reglementet: Hva som regnes som langsiktige aktiva	X		pkt 7.1.
§4 2. ledd c) Inneholder reglementet: Rammer og begrensninger for forvaltningen av de 3 forvaltningsporteføljene som angitt i § 4 1.ledd, herunder tillatt risikonivå og fordeling av midlene utover ulike aktiva?	X		punkt 5,6&7 i reglement
§4d) Inneholder reglementet:Tidspunkt for statusrapporteringen av finansforvaltningen i tråd med §6 og §7?	X		pkt 9
§4d) Inneholder reglementet: Håndtering av avvik fra reglementet?	X		pkt 10
§5) Er det benyttet en uavhengig kompetanse for å vurdere om reglementet legger rammer for en finansforvaltning som er i tråd med kommunelovens regler og reglene i denne forskriften?	X		pkt 9
§6) Inneholder reglementet krav at det minst 2 ganger årlig skal rapporteres til kommunestyret om status for kommunens finansforvaltning?	X		
§6) Inneholder reglementet krav om at det ved årets utgang rapporteres til kommunestyret om utviklingen gjennom året (aktiva og passiva)?	X		pkt 9, 2. ledd.Ved årsavslutningen av kommunens samlede regnskaper skal disse inneholde en egen redegjørelse for hvordan kommunens finansportefølje har blitt forvaltet i det aktuelle regnskapsåret.
<i>Inneholder reglementet krav om rapportering om en beskrivelse og vurdering av:</i>			
§7a) Sammensetningen av aktiva & passiva?	X		Punkt 9
§7a) Markedsverdi på aktiva	X		Punkt 9
§7a) Vesentlige markedsendringer?	X		Punkt 9. Implisitt inkludert gjennom "Rådmannens kommentar", men fortsatt iht forskriften
§7a) Endringer i risikoeksponering?	X		Punkt 9. Implisitt inkludert gjennom "Rådmannens kommentar", men fortsatt iht forskriften
§7a) Avvik fra faktisk forvaltning og kravene i finansreglementet?	X		Punkt 9 og punkt 10
§7a) Markedsrenter og egne rentebetingelser?	X		Punkt 9. Implisitt inkludert gjennom "Rådmannens kommentar", men fortsatt iht forskriften
§7b) Sammensetningen av passiva?	X		Punkt 9
§7b) Løpetid for passiva?	X		Punkt 9 (kunne vært bedre presisert)
§7b) Verdi, samlet og fordelt på ulike typer passiva?	X		Punkt 9
§7b) Vesentlige markedsendringer?	X		Punkt 9
§7b) Endringer i risikoeksponering?	X		Punkt 9
§7b) Avvik fra faktisk forvaltning og kravene i finansreglementet?	X		Punkt 9 og punkt 10
§7b) Markedsrenter og egne rentebetingelser?	X		Punkt 9. Implisitt inkludert gjennom "Rådmannens kommentar", men fortsatt iht forskriften
§8 Er det etablert administrative rutiner som sørger for at finansforvaltningen utøves ni tråd med reglementet m.v., og at finansforvaltningen er gjenstand for betryggende kontroll ?	X		se neste kapittel
§8 Er det etablert rutiner for vurdering av finansiell risiko?	X		se neste kapittel
§8 Er det etablert rutiner for å avdekke avvik fra finansreglementet ?	X		se neste kapittel
§8) Er det benyttet en uavhengig instans med kunnskap om finansforvaltning til å vurdere rutine	X		KPMG

Vedlegg 2 - Lov om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven) - § 52

§ 52. *Finansforvaltning.*

1. Kommunestyret og fylkestinget skal selv gi regler for kommunens eller fylkeskommunens finansforvaltning.
2. Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om disposisjoner som innebærer finansiell risiko.
3. Kommuner og fylkeskommuner skal forvalte sine midler slik at tilfredsstillende avkastning kan oppnås, uten at det innebærer vesentlig finansiell risiko, og under hensyn til at kommunen og fylkeskommunen skal ha midler til å dekke sine betalingsforpliktelser ved forfall.

Endret ved lover 8 jan 1993 nr. 20, 7 juli 2000 nr. 71 (i kraft 1 jan 2001 iflg. res. 7 juli 2000 nr. 730).

Vedlegg 3 - Forskrift om kommuners og fylkeskommuners finansforvaltning

FOR 2009-06-09 nr 635: Forskrift om kommuners og fylkeskommuners finansforvaltning

---

DATO:	FOR-2009-06-09-635
DEPARTEMENT:	KRD (Kommunal- og regionaldepartementet)
AVD/DIR:	Kommunalavd.
PUBLISERT:	I 2009 hefte 6 (Merknader)
IKRAFTTREDELSE:	2010-07-01
SIST-ENDRET:	
ENDRER:	FOR-2001-03-05-299
GJELDER FOR:	Norge
HJEMMEL:	LOV-1992-09-25-107-§52
SYS-KODE:	BF02
NÆRINGSKODE:	911
KUNNGJORT:	16.06.2009 kl. 14.50
RETTET:	
KORTTITTEL:	Forskrift om kommuners finansforvaltning

For å lenke til dette dokumentet bruk: <http://www.lovdato.no/cgi-wift/ldles?doc=/sf/sf/sf-20090609-0635.html>

- § 1. Virkeområde
- § 2. Reglement for finansforvaltningen
- § 3. Rammer for reglementet
- § 4. Innholdet i reglementet
- § 5. Kvalitetssikring av reglementet
- § 6. Rapportering til kommunestyret eller fylkestinget
- § 7. Innholdet i rapporteringen
- § 8. Rutiner for finansforvaltningen
- § 9. Ikrafttredelse

Merknader

Hjemmel: Fastsatt av Kommunal- og regionaldepartementet 9. juni 2009 med hjemmel i lov 25. september 1992 nr. 107 om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven) § 52 nr. 2.

§ 1. Virkeområde

Forskriften gjelder for kommuners og fylkeskommuners virksomhet.

§ 2. Reglement for finansforvaltningen

Kommunestyret og fylkestinget skal selv gi regler for kommunens eller fylkeskommunens finansforvaltning.

Reglementet skal vedtas minst én gang i hver kommunestyre- og fylkestingsperiode.

§ 3. Rammer for reglementet

Kommunestyret og fylkestinget skal ved fastsettelsen av reglementet vektlegge hensynet til en forsvarlig økonomiforvaltning og hensynet til å kunne dekke sine løpende betalingsforpliktelser. Reglementet skal inneholde bestemmelser som hindrer kommunen eller fylkeskommunen fra å ta vesentlig finansiell risiko i sin finansforvaltning.

Ved forvaltning av ledig likviditet og andre midler beregnet for driftsformål skal det legges vekt på lav finansiell risiko og høy likviditet.

Det skal i kommunen eller fylkeskommunen være kunnskap om finansforvaltning som til enhver tid er tilstrekkelig for at kommunen eller fylkeskommunen kan utøve sin finansforvaltning i tråd med sitt finansreglement. Dette gjelder også når kommunen eller fylkeskommunen kjøper finansforvaltningstjenester fra andre.

§ 4. Innholdet i reglementet

Reglementet skal omfatte forvaltningen av kommunens eller fylkeskommunens midler og gjeld, herunder:

- a) Ledig likviditet og andre midler beregnet for driftsformål.
- b) Langsiktige finansielle aktiva.
- c) Gjeldsporteføljen og øvrige finansieringsavtaler.

Reglementet skal minimum angi:

- a) Formålet med forvaltningen.
- b) Hva som regnes som langsiktige finansielle aktiva.
- c) Rammer og begrensninger for forvaltningen av de ulike forvaltningstyper som angitt i første ledd, herunder tillatt risikonivå, krav til risikospredning og tillatte finansielle instrumenter.
- d) Tidspunkt for og innhold i statusrapporteringen for finansforvaltningen i tråd med § 6 og § 7.
- e) Håndtering av avvik fra finansreglementet.

§ 5. Kvalitetssikring av reglementet

Kommunestyret og fylkestinget skal påse at uavhengig instans med kunnskap om finansforvaltning vurderer om finansreglementet legger rammer for en finansforvaltning som er i tråd med kommunelovens regler og reglene i denne forskrift. Vurderingen skal skje før reglementet vedtas i kommunestyret og fylkestinget.

§ 6. Rapportering til kommunestyret eller fylkestinget

Administrasjonssjefen skal minst to ganger i året legge fram rapporter for kommunestyret eller fylkestinget som viser status for kommunens eller fylkeskommunens finansforvaltning.

I tillegg skal administrasjonssjefen etter årets utgang legge fram en rapport for kommunestyret eller fylkestinget som viser utviklingen gjennom året og status ved utgangen av året.

Bestemmelsen gjelder tilsvarende for kommuneråd eller fylkesråd i kommuner og fylkeskommuner med parlamentarisme.

§ 7. Innholdet i rapporteringen

Rapporteringen skal inneholde en beskrivelse og vurdering av:

a) Aktiva

- Sammensetningen av aktiva
- Markedsverdi, samlet og fordelt på de ulike typer aktiva
- Vesentlige markedsendringer
- Endringer i risikoeksponering
- Avvik mellom faktisk forvaltning og kravene i finansreglementet
- Markedsrenter og egne rentebetingelser

b) Passiva

- Sammensetning av passiva
- Løpetid for passiva
- Verdi, samlet og fordelt på de ulike typer passiva
- Vesentlige markedsendringer
- Endringer i risikoeksponering
- Avvik mellom faktisk forvaltning og kravene i finansreglementet
- Markedsrenter og egne rentebetingelser.

§ 8. Rutiner for finansforvaltningen

Det skal etableres administrative rutiner som sørger for at finansforvaltningen utøves i tråd med finansreglementet, gjeldende lover og denne forskrift, og at finansforvaltningen er gjenstand for betryggende kontroll. Det skal herunder etableres rutiner for vurdering og håndtering av finansiell risiko, og rutiner for å avdekke avvik fra finansreglementet.

Kommunestyret og fylkestinget skal påse at uavhengig instans med kunnskap om finansforvaltning vurderer rutinene.

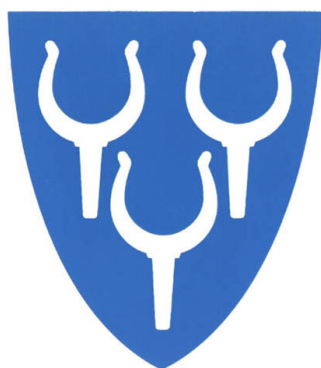
Kommunestyret og fylkestinget skal påse at slike rutiner er etablert og etterleves.

§ 9. Ikrafttredelse

Forskriften trer i kraft 1. juli 2010.

Fra samme tidspunkt oppheves forskrift 5. mars 2001 nr. 299 om kommuners og fylkeskommuners finansforvaltning.

TJØME KOMMUNE

FINANSREGLEMENT

Utkast 25.11.2010

**Kommunenr. 723
Org.nr. 964 952 345**

1. Formål og omfang

Reglementet for Tjøme kommunes finansforvaltning fastlegger de grunnleggende prinsippene for forvaltning av kommunens plasserte midler, gjeld og øvrige finansieringsavtaler. Kommunens plasserte midler omfatter både plassering og forvaltning av ledig likviditet til driftsformål og langsiktige plasseringer.

Reglementet trer i kraft fra og med 09.12.2010. Finansreglementet skal vedtas minst én gang i hver kommunestyreperiode. Dette reglementet er utarbeidet i henhold til forskrift om kommuners og fylkeskommuners finansforvaltning fastsatt av KRD 9. juni 2009 (FOR 2009-06-09 nr 635) og erstatter alle tidligere regler og instruksjoner som kommunestyret eller annet politisk organ har vedtatt for Tjøme kommunes finansforvaltning.

Vedlegg 1 gir en forklaring på enkelte ord og uttrykk som benyttes innenfor finansområdet.

2. Målsetting

Kommunen skal forvalte sine midler slik at tilfredsstillende avkastning kan oppnås, uten at det innebærer vesentlig finansiell risiko, og kan oppsummeres i følgende punkter:

- Sørge for at kommunen har likviditet til å dekke løpende forpliktelser.
- Plasserte midler skal over tid gi en god og konkurransedyktig avkastning innenfor reglementets retningslinjer for plasseringstyper og risiko.
- Lånte midler skal over tid gi lavest mulig totalkostnad for kommunen innenfor reglementets retningslinjer for låneopptak og risiko, hensyntatt behov for forutsigbarhet i lånekostnader.

Finansforvaltningen skal:

- Ivareta grunnprinsippet i kommunelovens formålsbestemmelse om optimal utnytting av kommunens tilgjengelige ressurser med sikte på å kunne gi et best mulig tjenestetilbud.
- Sikre stor grad av forutsigbarhet i kommunens finansielle stilling.
- Bidra til stabilitet og langsiktighet.

3. Hjemmel

Dette reglementet er utarbeidet på bakgrunn av:

- Lov om kommuner og fylkeskommuner av 25. september 1992, § 52
- Forskrift om kommuners og fylkeskommuners finansforvaltning fastsatt av KRD 9. juni 2009 (FOR 2009-06-09 nr 635).

4. Generelle rammer og begrensninger

- Kommunestyret skal selv gjennom fastsettelse av dette finansreglement, ta stilling til hva som er tilfredsstillende avkastning og vesentlig finansiell risiko, jfr. kommunelovens §52.
- Reglementet skal baseres på kommunens egen kunnskap om finansielle markeder og instrumenter.
- Kommunestyret skal ta stilling til prinsipielle spørsmål om finansforvaltningen, herunder hva som regnes som langsiktige finansielle aktiva. Det påligger rådmannen en selvstendig plikt til å utrede og legge frem saker for kommunestyret som anses som prinsipielle.
- Rådmannen skal fortløpende vurdere egnetheten av reglementets forskjellige rammer og begrensninger, og om disse på en klar og tydelig måte sikrer at kapitalforvaltningen utøves forsvarlig i forhold til de risikoer kommunen er eksponert for.
- Det tilligger rådmannen å inngå avtaler i overensstemmelse med dette reglementet.
- Det tilligger rådmannen med hjemmel i dette finansreglement, å utarbeide nødvendige fullmakter/instrukser/rutiner for de enkelte forvaltningsformer som er i overensstemmelse med kommunens overordnede økonomibestemmelser.
- Finansielle instrumenter og/eller produkter som ikke er eksplisitt tillatt brukt gjennom dette reglementet, kan ikke benyttes i kommunens finansforvaltning. Finansielle instrumenter og/eller produkter tillates heller ikke benyttet til andre formål enn angitt i dette reglementet.

Kommunen kan i sin finansforvaltning benytte seg av andre finansielle instrumenter, såkalte avledede instrumenter/derivater. Slike instrumenter skal være konkret angitt under de enkelte forvaltningsformer og må benyttes innenfor risikoramme for underliggende aktiva eller gjeld og skal inngå ved beregning av finansiell risiko.

Plassering av Tjøme kommunes midler i verdipapirer skal skje ihht. etiske retningslinjer beskrevet under pkt 8.

5. Forvaltning av ledig likviditet og andre midler beregnet for driftsformål

Kommunens midler til driftsformål (herunder ledig likviditet) kan plasseres i bankinnskudd, pengemarkedsfond og rentebærende verdipapirer med kort løpetid. Alle plasseringer skal gjøres i norske kroner (NOK).

Kommunen kan inngå rammeavtale for å ivareta det løpende behov for banktjenester. Ved valg av hovedbankforbindelse stilles det krav om minimum internasjonal kredittrating A- eller tilsvarende kredittvurdering. Det kan gjøres avtale om trekkrettighet.

Kommunens driftslikviditet skal plasseres i kommunens hovedbank, eventuelt supplert med innskudd i andre større spare- eller forretningsbanker.

Ledig likviditet og andre midler beregnet for driftsformål, utover hva som trengs til dekning av kommunens løpende forpliktelser de nærmeste 3 måneder, kan plasseres etter følgende retningslinjer:

For bankinnskudd gjelder følgende begrensninger:

- a) Tidsbinding kan ikke avtales for en periode på mer enn 6 måneder
- b) Et enkelt innskudd med tidsbinding kan ikke utgjøre mer enn NOK 20 mill

For plassering i pengemarkedsfond gjelder følgende:

- a) Midler kan kun plasseres i fond forvaltet av selskap med bred verdipapirforvaltning.
- b) Det skal kun plasseres i fond med lav durasjon og løpetiden for verdipapirene i fondet skal være kortere enn 12 måneder.
- c) Ingen av fondets enkeltpapirer skal ha lavere kredittrating enn BBB- ("investment grade"), eller de skal være vurdert av forvalter til å ha minimum tilsvarende kredittkvalitet.
- d) Porteføljen i aktuelle pengemarkedsfond kan bestå av papirer med inntil 20% BIS-vekt.
- e) Det kan ikke plasseres midler i pengemarkedsfond som inneholder industriobligasjoner, ansvarlige lån eller fondsobligasjoner.
- f) Det skal ikke være begrensninger på uttaksretten i fondene som benyttes, og midlene skal alltid være tilgjengelige på få dager.
- g) Samlet gjennomsnittlig løpetid for kreditten (kredittdurasjonen) i et enkelt pengemarkedsfond skal ikke overstige 1,5 år.
- h) Det kan ikke plasseres mer enn NOK 30 mill i et enkelt pengemarkedsfond og kommunens eierandel skal ikke overstige 10% av fondets forvaltningskapital.

6. Forvaltning av kommunens gjeldsportefølje og øvrige finansieringsavtaler

6.1. Vedtak om opptak av lån

Kommunestyret fatter vedtak om opptak av nye lån i budsjettåret. Slik vedtak skal som minimum angi:

- Lånebeløp
- Nedbetalingstid

Med utgangspunkt i kommunestyrets vedtak har rådmannen fullmakt til å gjennomføre låneopptak, herunder godkjenning av lånevilkår, og for øvrig forvalte kommunens innlån etter de retningslinjer som framgår av dette reglementet, og i tråd med bestemmelsene i Kommunelovens § 50 om låneopptak. Rådmannens fullmakt innebærer også fullmakt til opptak av nye lån til refinansiering av eksisterende gjeld.

Finansiering kan også skje gjennom finansiell leasing.

6.2. Valg av låneinstrumenter, tidspunkt for og gjennomføring av låneopptak

Det kan kun tas opp lån i norske kroner.

Lån kan tas opp som direkte lån i offentlige og private finansinstitusjoner, samt i livselskaper. Det er også adgang til å legge ut lån i sertifikat- og obligasjonsmarkedet. Lån tas primært opp som serielån (like årlige avdrag), men kan også – dersom det er behov - tas opp som åpne serier (rammelån) og uten avdrag (bulletlån).

Tidspunkt for låneopptakene skal vurderes opp mot likviditetsbehov, vedtatt investeringsbudsjett, forventninger om fremtidig renteutvikling og generelle markedsforhold.

Låneopptak skal søkes gjennomført til markedets gunstigste betingelser. Det skal normalt innhentes minst 2 konkurrerende tilbud fra aktuelle långivere. Det gjøres unntak fra denne regelen for situasjoner hvor kommunen velger å legge ut sertifikat- eller obligasjonslån gjennom å gi en tilrettelegger et eksklusivt mandat. Prinsippet kan også fravikes ved låneopptak i statsbank (f.eks etableringslån i Husbanken). Det mest kostnadseffektive tilbudet sett over hele lånets levetid skal velges.

6.3. Valg av rentebindingsperiode, bruk av sikringsinstrumenter og spredning av låneopptak

Formålet med forvaltning av gjeldsporteføljen og øvrige finansieringsavtaler er, innenfor ønsket risikonivå, å skaffe kommunen finansiering til gunstigst mulig betingelser.

Kommunen bør redusere sin sårbarhet for endringer i renten ved å binde renten på deler av sine lån. Dette kan over tid gi høyere rentekostnader, men vil gi kommunen mer stabile utgifter. Rentebindingene skal utløpe på forskjellig tidspunkt, slik at ny binding blir spredd over tid.

Forvaltningen skal legges opp i henhold til følgende;

- a) Refinansieringsrisikoen skal reduseres ved å spre tidspunkt for renteregulering/forfall
- b) Gjennomsnittlig gjenværende rentebinding (durasjon – vektet rentebindingstid) på samlet rentebærende gjeld skal til en hver tid være mellom 1 og 5 år.
- c) Minimum 30% av gjeldsporteføljen skal ha flytende rente (rentebindig kortere enn ett år), minimum 35% skal ha fast rente, mens resterende (35%) skal vurderes ut i fra markedssituasjonen. Ved beregningen holdes lån til VAR-området utenfor. Lån til VAR-investeringer skal alltid ha flytende rente.
- d) Andelen av gjeldsporteføljen som har fast rente, bør fordeles i 1 til 5 års segmentet på en slik måte at kommunen får lavest mulig refinansieringsrisiko.

For å oppnå ønsket rentebinding, gis det anledning til å ta i bruk framtidige renteavtaler (FRA) og rentebytteavtaler (SWAP). Rentesikringsinstrumentene kan benyttes i den hensikt å endre renteesponeringen for kommunens lånegjeld. Forutsetninger for å gå inn i slike kontrakter skal

være at en totalvurdering av renteforventninger og risikoprofil på et gitt tidspunkt, tilsier at slik endring er ønskelig.

Det er ikke tillatt å løsrive derivathandelen fra den øvrige finansforvaltningen, og beregninger under punkt b) skal inkludere FRA- og SWAP-kontrakter. Hensikten bak hver derivatkontrakt skal dokumenteres, og kontraktene skal knyttes til underliggende lån eller låneportefølje. Det skal kun benyttes større banker som motpart ved slike kontrakter. Låneopptak i utenlandsk valuta er ikke tillatt.

Forvaltningen legges opp i henhold til følgende:

- a) Låneporteføljen skal bestå av færrest mulig lån, dog slik at refinansieringsrisikoen ved ordinære låneforfall begrenses.
- b) Under ellers like forhold vil det være formålstjenlig at kommunen fordeler låneopptakene på flere lånegivere.

7. Forvaltning av kommunens langsiktige finansielle aktiva

7.1 Formål og målsetning

Kommunens langsiktige finansielle aktiva består i dag av Energi- og Bufferfondet. Dette er aktiva hvor kun avkastningen kan disponeres til drift i budsjettperioden, og plasseringen har et perspektiv på 3-5 år. Forvaltningen har som formål å sikre en langsiktig avkastning som kan bidra til å gi innbyggerne i Tjøme kommune et godt tjenestetilbud. Det skal benyttes profesjonelle forvaltere. Kommunen skal vurdere å benytte uavhengig kompetanse ved valg av forvaltere.

For å sikre grunnprinsippet om kommunens mulighet til å forutsigbart kunne gi et best mulig tjenestetilbud uavhengig av svingninger i markedet, skal det dersom regnskapsmessig resultat tillater det, bygges opp et bufferfond for den avkastning som overstiger den langsiktige statsobligasjonsrenten. Bufferfondet bygges opp inntil 15% av porteføljens verdi. Størrelsen på bufferfondet er med på å avgjøre risikonivået for porteføljen.

Målsettingen med forvaltningen er å søke til enhver tid å opprettholde realverdien knyttet til langsiktig investert kapital. Uttak av midler skal fortrinnsvis skje uten at det reduserer inflasjonsjustert formuesverdi.

For å kunne oppfylle formålet for forvaltningen av langsiktige finansielle aktiva skal midlene til enhver tid forvaltes etter kriteriene

- sikkerhet
- risikospredning
- likviditet
- avkastning

Investeringene skal skje i børsnoterte verdipapirer med rimelig god omsetning og andre papirer med tilsvarende god likviditet.

7.2 Fullmakter

Kommunestyrets ansvar

- Forvaltningen skal skje i overensstemmelse med Kommuneloven med tilhørende forskrifter.
- Fastsette forvaltningsstrategien (risikonivå, avkastningskrav, strategisk aktivafordeling og hovedprinsippene for valg av verdipapirer)
- Gi tillatelse til andre aktiva enn de som er angitt i pkt 7.3.
- Foreta omplasseringer som skal gjøres utover min- og maksimum-rammen.

Rådmannens ansvar

- Representere kommunen mot ekstern motpart
- Gjennomføre vurdering av tildeling av porteføljeforvaltning til eksterne forvaltere
- Rapportere til formannskapet og kommunestyret om porteføljens eksponering i forhold til de fastsatte rammene i dette reglementet.
- Se til at finansielle avtaler inngås og at finansielle transaksjoner skjer innenfor rammen av dette finansreglementet.
- Taktisk aktiva allokering, dvs gjennomføre plassering og omplassering av andeler innenfor de rammene som er spesifisert i pkt 7.3.
- Tildeling av porteføljeforvaltning til eksterne forvaltere, dvs velge og/eller avvikle eksterne forvaltere.
- Vurdere behov, gjennomføre og tildele avtale om bistand av eksterne rådgivere.

7.3 Forvaltningsstrategi

Strategisk aktivafordeling

I tabellen nedenfor framgår kommunestyrets vedtatte langsiktige strategiske fordeling mellom aktivaklassene i form av ”normal posisjon”, samt minimums- og maksimumsfordeling innen hver aktivaklasse.

Aktivaklasse	Min	Langsiktig Strategi normalposisjon	Maks
Bank/pengemarked	10,0 %	15,0 %	20,0 %
Norske obligasjoner	50,0 %	72,0 %	80,0 %
Aksjefond – globale og norske	0,0 %	13,0 %	15,0 %
Sum		100,0 %	

Kommunen er selv ansvarlig for å allokere midler mellom aktivaklassene i tråd med de retningslinjer som følger av tabellen.

Kommentar til tabellen over:

Kolonnen i midten angir normalposisjonen for andel av totalportefølje i % som skal være plassert i de respektive aktivaklassene. Rammene for min og maks angir frihetsgraden for allokering innen aktivaklassen.

For eksempel innen bank/pengemarked bør plasseringene normalt ligge rundt 15%. Ut i fra markedssituasjonen og risikoevne vurderes det om kommunen skal ha mer eller mindre i pengemarked/bank. Andelen bank/pengemarked kan totalt variere mellom 10% og 20% av porteføljens totale markedsverdi, osv. for de andre aktivaklassene.

Forvaltningsstruktur

Kommunen har besluttet følgende forvaltningsstruktur

Aktivklasser	Forvaltningsform
Bank/pengemarked	Bankinnskudd og/eller verdipapirfond
Norske obligasjoner	Verdipapirfond
Norske aksjer	Verdipapirfond
Utenlandske aksjer	Verdipapirfond

Plasseringen skal finne sted i verdipapirfond som står under tilsyn av myndighet eller annet behørig organ i Eu/EØS-land. Globale fond skal være klassifisert som UCITS¹ fond. Norske fond kan være "nasjonale fond" og/eller UCITS fond.

Norske renter

Det kan investeres i bankinnskudd og rentefond innenfor følgende kredittrammer:

Bankinnskudd/Verdipapirfond	Kredittrisiko
Bankinnskudd	<ul style="list-style-type: none"> Kommunens samlede bankinnskudd skal ikke overstige 8 % av bankens forvaltningskapital. I vurderingen av "samlede bankinnskudd" inngår også kommunens andre bankinnskudd relatert til hovedbankavtalen. Det tillates å binde innskuddet i inntil 1 år, dog under forutsetning av at det inngås avtale om oppsigelsestid på inntil 3 mnd.
Norske pengemarkeds-og obligasjonsfond	<ul style="list-style-type: none"> BIS vekt inntil 100 % Fondets investeringer skal være spredd på ulike sektorer for å spre kredittrisikoen. Fondet kan ikke

¹ UCITS fond er fond som er underlagt UCITS direktivet. Direktivet gir føringer for hvordan fondet kan investere mht. spredning på debitorer i porteføljen etc.

---

investere i ansvarlige lån.

- Det tillates å investere i rentefond med kort durasjon og en veid kreditturasjon på inntil 3,5 år.
- Fondets investeringsunivers skal være "Investment Grade *)

---

* verdipapir med rating AAA-BBB-.

Norske og globale aksjefond

Det gis anledning til å velge forvaltere med en aktiv forvaltningsstil som har dokumenterte resultater i form av høy risikojustert avkastning. Porteføljen skal være spredd på ulike sektorer og geografiske regioner. Globale aksjer valutaisikres normalt ikke.

Finansielle derivater

Det tillates å investere i verdipapirfond som benytter derivater for å effektivisere forvaltningen. Verdipapirfondets rammer for bruk av derivater fremgår av prospektet. Det forutsettes at markedsrisikoen ikke økes utover det den ville vært ved direkte investeringer i de underliggende verdipapirene.

Valutainstrumenter kan kun benyttes i sikringsøyemed.

8. Etiske retningslinjer

Alle Tjøme kommunes avtalepartnere som omfattes av finansreglementet, skal ha etiske retningslinjer tilsvarende de som gjelder for Statens Pensjonsfond utland. Det er Tjøme kommunes mål at kapital ikke plasseres i selskaper med en uakseptabel etisk profil, og at det derfor velges forvaltere som hensyntar de etiske sidene ved utvelgelsen av sine investeringer.

Disse retningslinjene innebærer blant annet at selskaper som produserer særlig inhumane våpen skal utelukkes fra porteføljen. Videre skal selskaper utelukkes dersom det er åpenbar uakseptabel risiko for at kommunen gjennom sine investeringer medvirker til:

- Grove eller systematiske krenkelser av menneskerettigheter, som for eksempel drap, tortur, frihetsberøvelse, tvangsarbeid, utnyttelse og annen utbytting av barn
- Alvorlig krenkelse av individers rettigheter i krig eller konfliktsituasjoner, alvorlig miljøskade, grov korrupsjon og andre særlige grove brudd på grunnleggende etiske normer

Dersom kommunen blir gjort oppmerksom på at det hos en forvalter er plasseringer i selskaper med en uakseptabel etisk profil, skal dette tas opp til diskusjon med forvalteren med sikte på at nevnte plasseringer gjort av forvalteren, opphører, eller at kommunen trekker seg ut av det aktuelle produkt hos forvalteren.

9. Rapportering og kontroll

Formålet med rapportering er å informere om finansforvaltningens faktiske resultater, samt finansforvaltningens eksponering i forhold til de rammer og retningslinjer som er fastsatt.

Ved årsavslutningen av kommunens samlede regnskaper skal disse inneholde en egen redegjørelse for hvordan kommunens finansportefølje har blitt forvaltet i det aktuelle regnskapsåret.

I tillegg skal rådmannen rapportere hvert tertial (pr. 30. april og 31. august) til formannskapet og kommunestyret. Rapporten skal inneholde:

- Oversikt over gjeldens fordeling på lånenes type, renteutvikling og låneinstitusjon.
- Oversikt over plassering av ledig likviditet (markedsverdi) med fordeling på aktivaklasse og vilkår
- Oversikt over plassering av langsiktig finansiell aktiva (markedsverdi) med fordeling på aktivaklasse og vilkår. Porteføljens utvikling og risikoeksponering beskrives.
- Rådmannens kommentarer knyttet til sammensetning, rentebetingelser/avkastning, vesentlige markedsendringer og endring i risikoeksponering.
- Rådmannens beskrivelse og vurdering av avvik mellom faktisk forvaltning og risikorammene i finansreglementet.
- Status i forhold til etiske retningslinjer.

Ved vesentlige endringer i finansmarkedene som gjør det nødvendig å foreta store tilpasninger av finansporteføljen, skal formannskapet orienteres på førstkommende møte.

10. Avvik og kvalitetssikring

Ved konstatering av avvik mellom faktisk finansforvaltning og finansreglementets rammer, skal slikt avvik umiddelbart lukkes. Avviket slik det har fremstått, og eventuelt økonomisk konsekvens av avviket dersom dette er vesentlig, skal rapporteres til kommunestyret sammen med forslag til rutineendringer som vil redusere sannsynligheten for slikt avvik i fremtiden.

Dersom slike tiltak innebærer salg av finansielle instrumenter eller endring av avtaleforhold, skal dette gjennomføres på en slik måte og med et tidsperspektiv slik at kommunen ikke påføres ytterligere finansiell risiko eller økonomiske tap som følge av ikke-tidsriktig avhendelse.

Finansforskriften pålegger kommunestyret å la uavhengig kompetanse vurdere om finansreglementet legger rammer for en finansforvaltning som er i tråd med kommunelovens regler og reglene i finansforskriften. I tillegg skal uavhengig kompetanse vurdere rutinene for vurdering og håndtering av finansiell risiko, og rutiner for å avdekke avvik fra finansreglementet.

Rådmannen pålegges ansvar for at slike eksterne vurderinger innhentes.

Kvalitetssikring av finansreglementet skal finne sted ved hver endring av reglementet, og før kommunestyret vedtar nytt, endret finansreglement. I denne sammenheng skal det også rapporteres på utført kvalitetssikring av rutinene.

Vedlegg 1 - Forklaring på enkelte ord og uttrykk.

Aksje.

Et verdipapir som forteller at eieren av verdipapiret eier en andel av et aksjeselskap. Verdien på en aksje tilsvarer verdien i dag av all nåværende og fremtidig inntjening i aksjeselskapet delt på antall andeler. Endringer i forventet fremtidig inntjening i selskapet vil påvirke aksje verdien.

Aktivaklasse.

Betegnelse på de ulike hovedalternativene for plassering av penger. Norske aksjer, norske obligasjoner og kortsiktige plasseringer i pengemarkedet.

Allokeringsfond.

Betegnelse på et produkt som benytter en aktiv dynamisk investeringsstrategi til å vekte opp og ned i aksjer i forhold til forvalters markedssyn (såkalt ”market timing”).

Debitor.

En person, bedrift, institusjon etc. som har lånt penger enten direkte i en finansinstitusjon (oftest bank) eller via obligasjons- eller sertifikatmarkedet.

Durasjon.

Kan beskrives som den rentebærende porteføljens veide gjennomsnittlige gjenværende løpetid. Durasjonen bestemmes av obligasjonenes og kupongenes gjenværende løpetid, kupongenes størrelse samt rentenivået. Jo høyere verdi desto mer følsom er porteføljen for forandringer i markedsrenten.

Finansielle aktiva.

Oftest verdier i verdipapirer og bankinnskudd, i motsetning til *realaktiva* som bygninger, maskiner, biler, innbo etc.

Finansinstrumenter.

Obligasjoner, sertifikater, verdipapirfond, aksjer men også avtaler om sikring av rentefastsettelse frem i tid, avtale om valutakurser mm. Slike avtaler gjøres oftest mellom en kunde og en bank for å binde forpliktelser frem i tid.

Hedgefond.

Et fond som investerer i ulike finansielle instrumenter for å skape meravkastning uten å påta seg tilsvarende høy markedsrisiko (såkalt alpha avkastning). Et fond som benytter mange under-fond som hver har sine egne strategier kalles Multi- Strategi Hedgefond (s.d.).

Langsiktig avkastning.

Den avkastningen som en måler over lang tid, som regel 3 – 5 år. Aksjer gir erfaringsmessig høyest avkastning i forhold til avkastning på plasseringer i pengemarkedet og obligasjonsmarkedet. Kortsiktig kan avkastningen på aksjer gi lav eller endog negativ avkastning.

Likvide midler.

Lett omsettelige verdier, ofte penger, bankinnskudd, pengemarkedsplasseringer, fondsplasseringer eller aksjer som er enkle å kjøpe og selge - omløpsmidler.

Løpetid.

Tiden frem til et verdipapir forfaller til betaling, med andre ord tiden frem til lånet (som verdipapiret representerer) skal tilbakebetales av den som har lånt pengene.

Markedsrenten.

Markedsrenten er renten på ulike plasseringsformer i pengemarkedet og obligasjonsmarkedet. Renten på statslån, som er renten staten betaler for sine lån, er den laveste renten i markedet. Det er etablert en "markedsrente" for statslån med ulike løpetider, f.eks. 3 måneder, 1 år, 3 år osv. Når man bruker begrepet "variasjon i markedsrenten", menes det som regel at renten for statens lån av ulike årsaker endres. Dette fører til en umiddelbar endring i renten på alle andre verdipapirer.

Markedsverdi.

Den verdien som det er mulig å kjøpe eller selge et eller flere verdipapir til. Markedsverdien av f.eks. en aksjeportefølje, er den verdien i kroner som en eller flere kjøpere er villige å betale for aksjene. For børsnoterte verdipapirer vil markedsverdien kunne finnes ved å ta utgangspunkt i børskursen.

Obligasjon.

Rentebærende verdipapir som oftest notert på en børs som i Norge er Oslo Børs. Bevis på at man har lånt ut penger til en bedrift, staten, kommune eller andre. Obligasjonens løpetid skal være lenger enn 12 måneder når den legges ut for salg. Det er mest vanlig at renten på obligasjonen utbetales til obligasjonseier en eller flere ganger årlig. Når det generelle rentenivået går opp, synker verdien på obligasjonen og motsatt når det generelle rentenivået går ned.

Obligasjonsmarked.

Organisert marked for obligasjoner som gir rente lenger enn ett år. Renten i obligasjonsmarkedet påvirkes blant annet av renten på statsobligasjoner.

Optimalt låneopptak.

Når en bestemmer seg for å ta opp et lån, søker en å fastsette perioden for rentebetingelser avhengig av forventninger til fremtidig renteutvikling. Venter en f.eks. at rentene skal falle, kan det være fornuftig å fastsette rentebetingelsene for en kort periode for å kunne få stadig lavere rentekostnad. Venter en høyere renter, kan det være fornuftig å fastsette rentebetingelser for en lang periode for å unngå negative overraskelser gjennom stadig dyrere lån (høyere renter).

Pengemarked.

Organisert marked for bankinnskudd og verdipapirer (først og fremst sertifikater) som gir rente opp til et år. Renten i pengemarkedet påvirkes blant annet av rentefastsettelsen i sentralbanken.

Portefølje.

Plasseringsportefølje; en samling av flere verdipapirer f.eks. flere ulike obligasjoner og sertifikater, evt. obligasjoner, sertifikater og aksjer. Ved plassering i verdipapirfond, plasseres pengene i en ferdig portefølje. En bruker også begrepet portefølje om plassering i ulike fond.

Låneportefølje; en debtors samlede lån. For en kommune ofte bestående av lån fra bank, lån i sertifikatmarkedet og obligasjonslån.

Rentefølsomhet.

Et verdipapirs rentefølsomhet viser verdiendringen i et verdipapir ved en endring i markedsrenten. Som regel regner man ut hvor stor endringen i verdien blir om renten endrer seg med 1 % poeng. Man regner også ut rentefølsomheten for hele porteføljen. Dette kalles porteføljens gjennomsnittlige rentefølsomhet. Durasjonen (s.d.) gir et tilnærmet uttrykk for rentefølsomheten. Dersom et lån har en durasjon på 5 år vil markedskursen på obligasjonen øke med tilnærmet 5% ved 1% fall i markedsrenten for denne type obligasjoner.

Verdipapirer med lang varighet (durasjon) har stor rentefølsomhet og er utsatt for store verdiendringer ved renteendringer. I tider med fallende rentenivå øker obligasjonenes kursverdi og da mest for de med lang løpetid og vise versa.

Risiko.

Defineres som sannsynligheten for at en uønsket hendelse skal inntreffe multiplisert med konsekvensene det vil få om en slik hendelse inntreffer.

Sertifikat.

Rentebærende verdipapir med kortere løpetid enn 12 måneder på utleggelsestidpunktet. Fungerer i praksis som en kort obligasjon.

Soliditet.

Sier noe om (som oftest) et selskaps evne til å motstå tap. Jo mer solid, jo større tap kan lides uten at driften i selskapet settes i fare.

SRI (Social Responsible Investments).

En aksje investeringsstrategi som tar hensyn til hvor mye av en bedrifts virksomhet som kan relateres til områder som kan oppfattes som uetiske. F.eks. produksjon av landminer, tobakk, bruk av barnearbeid vil mange hevde er uetisk produksjon. Strategien innebærer at aksjer som ikke tilfredstiller visse etiske minimumskrav blir valgt vekk som mulig investeringer.

Standardavvik.

Måler avviket til månedsavkastningen i forhold til gjennomsnittsavkastningen. Det gjennomsnittlige avviket fra gjennomsnittsavkastningen (Medianen) for 2/3 av månedsobservasjonene (omregnet til årlig rate) kalles standardavviket og benytte som et mål på risikoen. Det større standardavvik det større er risikoen for at avkastningen fremover vil avvike i fra gjennomsnittsavkastningen.

Varighet.

Ved en renteoppgang faller verdien av en obligasjon. Dette verdifallet er tatt igjen etter en tid fordi renteutbetalingene fra obligasjonen kan plasseres til en høyere rente. Denne tiden betegnes varighet. Et annet begrep for varighet er durasjon. Jo høyere varighet jo større verditap ved en renteoppgang.

Verdipapirfond.

En formuessamling der flere innskytere har gått sammen for å la sine penger forvaltes i fellesskap. Verdipapirfondet forvaltes av et fondsforvaltningsselskap. Innskyterne plasserer pengene i verdipapirfondet som tar et forvaltningshonorar for å administrere fondet. Det investeres hovedsakelig i norske aksjefond, obligasjonsfond og pengemarkedsfond.

Volatilitet.

Statistisk begrep for den relative grad kursen på et verdipapir går opp eller ned. Dette beregnes ved å kalkulere standardavviket av de daglige endringer i kursen på verdipapiret. Begrepet forteller hvor kraftig et verdipapir eller et verdipapirmarked fluktuerte over tid.

Årlige verdisvingninger.

Ofta vil verdien på pengeplasseringer svinge i det korte perspektiv. Det er vanlig å snakke om årlige verdiendringer eller – svingninger som sier hvor mye verdiene svinger i løpet av et år (se over om langsiktig avkastning). Ofta måles dette som et standardavvik (s.d.)

Vedlegg 5 - Tjøme kommune - rutiner for finansforvaltning, utarbeidet 01.11.2010

TJØME KOMMUNE

Kommunenr. 723
Org.nr. 964 952 345

Rutiner for finansforvaltningen
Utarbeidet 25.11.2010

Kvalitetssikret av KPMG november 2010
Utarbeidet i henhold til finansreglement vedtatt av Kommunestyret xx.xx.xxxx

Rutinene for finansområdet for Tjøme kommune bygger på det til enhver tid gjeldende finansreglement og forskrift for kommuners finansforvaltning. Det overordnede ansvaret tilligger rådmannen slik det framgår av reglementet, mens oppgavene utføres av økonomisjef hvis ikke annet er angitt. Referanse til dokumentasjon på K:-området viser til mapper på kommunens server/fellesområde. Tilgang til mappene ajourholdes løpende og styres basert på funksjon/stilling og behov for backup - spesielt for økonomisjef når det gjelder finansområdet.

Område/oppgave	Referanse finans-reglement	Frekvens/frist	Beskrivelse	Dokumentasjon
Forvaltning av ledig likviditet	Pkt 5			
Bankavtale			Bankavtale fornyes min hvert 4. år ihht kommunens innkjøpsreglement.	K:\økonomi\Regnskap\Bank
Plassering av ledig likviditet		Løpende	Ledig likviditet og andre midler beregnet for driftsformål, utover hva som trengs til dekning av kommunens løpende forpliktelser de nærmeste 3 måneder, kan plasseres i bankinnskudd, pengemarkedsfond eller rentebærende papirer med kort løpetid. Plassering foretas i samråd med regnskaps- og lønnsansvarlig når dette vurderes som lønnsomt og ellers er i tråd med gjeldende finansreglement. Se også merknad til Finans-forskriftens §4.	
Forvaltning gjeldsportefølje	Pkt 6			
Gjennomføring av låneopptak	Pkt 6.2 og 6.3	1 gang/år normalt, ellers ved spesielle prosjekter Desember hvert år	Låneopptak gjennomføres ihht vedtak i kommunestyret i forbindelse med årsbudsjett og finansiering av investeringsprosjekter. Tidspunktet vurderes opp mot likviditetsbehov, vedtatt investeringsbudsjett og markedsforhold. Det skal innhentes minst 2 konkurrerende tilbud. Hvis rammeavtale med långivere er inngått, innhentes tilbud i tråd med denne. Husbankens låneordninger benyttes når det er vedtatt – gjelder hvert år for Startlån/etableringslån. Økonomisjef gjennomfører låneopptak, mens VH Servicetorg administrerer ordningen i forhold til utlån.	Vedtatt budsjett for året ”RAMMEAVTALE INNKJØPSSAMARBEI DET FOR OFFENTLIG SEKTOR I BUSKERUD, TELEMARKE og VESTFOLD BTV - 33159 – 2009”
Avstemming langsiktig gjeld		Tertial og årsoppgjør	Det utarbeides en låneoversikt pr halvår og tertial som viser alle kommunens langsiktige lån sortert pr långiver, med opprinnelig lånebeløp, referanse til hovedbok, saldo, rentebetingelser, avdrag/terminer og formål med låneopptak. Oversikten inneholder også evt rentebytteavtaler. Oversikten avstemmes mot hovedbok og mottatt informasjon om renteendringer pr 30.4, 30.6, 31.8 og 31.12. Pr 31.12 kontrolleres i tillegg påløpte renter, og	K:\økonomi\Økonomisjef\Finans\Langsiktig gjeld – Låneoversikt 20xx. K:\økonomi\Økonomi-

			regnskapsførte renter mot årsoppgave fra långivere.	sjeff Finans\Langsiktig gjeld\Renteendringer
Budsjettering av lånekostnader			Det utarbeides en oversikt over renter og avdrag knyttet til kommunens eksisterende lån basert på den sist oppdaterte låneoversikten. I tillegg budsjetteres renter og avdrag på kommende investeringer som skal lånefinansieres. Nivå på flytende rente må avstemmes mot VAR-kalkylen (vann, avløp og renovasjon) som utarbeides av VH Teknikk og Miljø.	K:\økonomi\Økonomi-sjeff Budsjett, økonomiplan
Forvaltning langsiktige finansielle aktiva	Pkt 7			
Valg av forvaltningsform, forvaltere og rådgivere		Min. hvert 4. år	I forbindelse med ajourhold av finansreglement vurderes valg av forvaltningsform: - Direkte plasseringer i egen regi - Bruk av rådgiver - Avtale om Aktiv Forvaltning I henhold til pkt 7.2 i finansreglementet, er det Rådmannens ansvar å vurdere behov og gjennomføre prosess på dette. I vurderingen legges til grunn krav til avkastning, kommunens egen kompetanse og ressurs-situasjon. Ved tildeling av avtale benyttes kommunens innkjøpsreglement.	
Aktivafordeling	Pkt 7.3	Løpende/tertial	Oppfølging av plasseringer i forhold til rammene i finansreglementet min hvert tertial i forbindelse med rapportering (gjelder ved bruk av 1 forvalter). Ved bruk av 2 eller flere forvaltere følges dette opp månedlig. Eventuelle avvik drøftes med rådmannen og lukkes snarest mulig.	K:\økonomi\Økonomi-sjeff Finans\Plasseringer\Analyse, oppfølging plasseringer
Oppfølging av forvalter(-e)		Månedlig	Eksterne forvaltere rapporterer skriftlig 1 gang pr måned. Rapporten(-e) gjennomgås av økonomisjef og videresendes til Rådmann, kommunalsjef og ordfører med kommentarer. Det avholdes jevnlig statusmøter med forvalter 2-4 ggr/år hvor generell status, avtaleforhold og spesielle temaer etter behov gjennomgås.	K:\økonomi\Økonomi-sjeff Finans\Plasseringer\Analyse, oppfølging plasseringer
Vurdering av finansiell risiko ved inngåelse av avtaler			Før Tjøme kommune inngår avtaler som inngår i kommunenes finansforvaltning, skal Økonomisjef utføre og dokumentere en vurdering av avtalens markeds-, rente- kreditt-, valuta- og likviditetsrisiko opp mot Finansreglementets formål, omfang, målsetting og øvrige retningslinjer mht finansiell risiko. Den dokumenterte vurderingen skal dateres og signeres og legges ved øvrige saksdokumenter i forbindelse med avtaleinngåelsen.	
Risikovurderinger	Pkt 4		Ved hver rapportering til Kommunestyret skal Økonomisjef utføre og dokumentere en vurdering av utviklingen i den finansielle risiko som kommunen er utsatt for, og forholdet til tillatt risikonivå og krav til risikospredning fastsatt i finansreglementet. Dokumentasjonen skal signeres av Rådmannen og være tilgjengelig for kommunestyret ved forespørsel.	

			<p>Det skal til hver rapportering til kommunestyret gjøres følgende adskilte risikovurderinger:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Renterisikoen for plasseringer av ledig likviditet og andre midler beregnet for driftsformål og gjeldsporteføljen sett i sammenheng. • En "netto" gjeldsbetraktning som viser kommunens renterisiko angitt i NOK ved en 1 % andel generell endring i rentekurven. • Den absolutte risikoen i forvaltningen av langsiktige finansielle aktiva. • Beregne rullerende standardavvik over 36 måneder til porteføljens strategi (benchmark). • Den relative risikoen i forvaltningen av langsiktig finansielle aktiva. • Beregne rullerende relativ volatilitet(standardvvik til differansen mellom faktisk avkastning og strategi avkastning) over 36 måneder. <p>Årlig skal det i tillegg rapporteres om porteføljens samlede tapsrisiko, målt ved en stresstest som tar hensyn til samvariasjon (Kredittilsynet el.), basert på faktisk utnyttelse av risikorammer.</p>	
Rapportering	Pkt 9	Tertial (30.4, 31.8, 31.12)	Det utarbeides en rapport for finansforvaltningen hvert tertial som legges fram for formannskapet og kommunestyret. Det rapporteres ihht pkt 9 i finansreglementet* .	K:\okonomi\Økonomi-sjef\Finans\Rapportering
Håndtering av avvik	Pkt 10		I forbindelse med rapporteringen sjekkes forholdet mellom den faktiske finansforvaltningen og finansreglementets rammer. Hvis det konstateres slike avvik, skal dette umiddelbart lukkes. Dette rapporteres til kommunestyret ihht pkt 10 i reglementet, sammen med forslag til rutineendringer som vil redusere sannsynligheten for slikt avvik i fremtiden. Det samme gjelder for avvik som konstateres i forbindelse med den løpende oppfølgingen av finansområdet.	
Ajourhold og kvalitetssikring	Pkt 10			
Ajourhold og kvalitetssikring finansreglement		Min. hvert 4. år	I henhold til forskrift om kommuners finansforvaltning skal finansreglementet vedtas minst 1 gang hver kommunestyreperiode. Det skal kvalitetssikres av en uavhengig instans før det legges fram.	K:\okonomi\Økonomi-sjef\Finans\Finans-reglement
Ajourhold og kvalitetssikring rutiner		Løpende, min 1 gang/år	Rutinene for finansforvaltningen gjennomgås og oppdateres minimum 1 gang/år. Vesentlige endringer kommenteres i den tertialvise rapporteringen til kommunestyret. Rutinene kvalitetssikres av en uavhengig instans sammen med finansreglementet når dette skal gjennomgås og vedtas.	K:\okonomi\Økonomi-sjef\Finans\Kvalitets-sikring og forvaltningsrevisjon

* Nye punkter i rapporteringen tas inn når reglementet er vedtatt, dvs i 2011.

Vedlegg 6 - Tjøme kommune - Etske retningslinjer

Etske retningslinjer for ansatte og politikere i Tjøme kommune

GENERELT

Tjøme kommune legger stor vekt på redelighet, ærlighet, rettferdighet, tillit og åpenhet i all sin virksomhet. Både folkevalgte og ansatte har ansvar for å etterleve disse prinsipper. Folkevalgte og ansatte skal være seg bevisst at de danner grunnlaget for innbyggernes tillit og holdning til kommunen. De skal derfor ta aktivt avstand fra og bekjempe enhver uetisk forvaltningspraksis. Som forvaltere av innbyggernes fellesmidler stilles det spesielt strenge krav til den enkelte medarbeiders etiske holdninger i sin virksomhet for vår kommune.

Ledere på alle nivåer har et spesielt ansvar for å utvikle holdninger og følge opp at ansatte er kjent med og etterlever kommunens etiske retningslinjer. I den sammenheng vises det spesifikt til ”Ledelsesprinsipper i Tjøme kommune”, som ble vedtatt administrativt i ledermøte 04.04.00.

Den enkelte ansatte har også et selvstendig ansvar for å sette seg inn i og følge opp gjeldende etiske retningslinjer.

Baktaling, mobbing sjikanering, kjønstrakassering eller lignende skal ikke forekomme; verken i omtale av medarbeidere, politikere eller innbyggere for øvrig.

Alle ansatte og folkevalgte skal med sin underskrift bekrefte at de har fått kjennskap til de etiske retningslinjene.

Kommunestyret har et overordnet ansvar for den kommunale virksomhet, og for utarbeidelse og godkjenning av etiske retningslinjer.

FORTROLIGE OPPLYSNINGER

Fortrolige opplysninger som mottas i forbindelse med behandlingen av saker i kommunen, må respekteres og ikke brukes til personlig vinning, eller til ubegrunnet skade for andre. Ingen informasjon som gis i forbindelse med virksomhet for kommunen, skal bevisst være ukorrekt eller upålitelig, og heller ikke med hensikt tvetydig formulert. Taushetsplikten gjelder også etter at en har sluttet i kommunen. For øvrig vises til forvaltningsloven og særlover sine regler om taushetsplikt.

LOJALITET OG INTERESSEKONFLIKTER

Alle plikter lojalt å overholde de lover, forskrifter, avtaler og reglement som gjelder for kommunens virksomhet. Dette innebærer også at alle forholder seg lojalt til vedtak som er truffet, ved at disse følges opp og iverksettes.

Kommunens folkevalgte og ansatte skal unngå å komme i situasjoner som kan medføre konflikt mellom kommunens interesser og personlige interesser. Dette kan også gjelde tilfeller som ikke rammes av forvaltningslovens habilitetsbestemmelser.

Dersom personlige interesser kan påvirke avgjørelsen i en sak en har faglig ansvar for, eller for øvrig deltar i behandlingen av, skal en ta dette opp med virksomhetsleder, rådmann eller ordfører.

Eksempler på slike mulige interessekonflikter kan være:

- Forretningsmessige forhold til tidligere arbeidsgiver eller arbeidskolleger.
- Lønnet bierverv som kan påvirke ens arbeid i kommunen.
- Engasjement i interesseorganisasjon eller politisk virksomhet som berører forhold som den enkelte arbeider med i kommunen.
- Personlige økonomiske interesser som kan føre til at vedkommende medarbeider kommer i en konkurransesituasjon eller lojalitetskonflikt i forhold til kommunens virksomhet.
- Familiære eller andre nære sosiale forbindelser.
- Folkevalgt/ansattes egne arbeidsplass står på dagsorden.

PERSONLIGE FORDELER

Ansatte og folkevalgte skal ikke, for seg selv eller andre, ta i mot eller legge til rette for å få en utilbørlig fordel. Eksempler kan være gaver, reiser, hotellopphold, bevertning, rabatter, lån eller andre ytelser eller fordeler som kan påvirke deres handlinger og være i strid med straffelovens bestemmelser om korrupsjon.

Folkevalgte og ansatte i kommunen skal derfor unngå personlige fordeler av enhver art som kan påvirke, eller være egnet til å påvirke, handlinger, saksforberedelse eller vedtak.

Ved tilbud om gaver må det utvises stor aktsomhet. Gaver omfatter ikke bare materielle gjenstander, men også andre fordeler, for eks. i form av personlige rabatter ved kjøp av varer og tjenester. Gaver av ubetydelig verdi, så som konfekt, blomster o.l. kan mottas. For 2007 settes den økonomiske grensen til kr 300,- pr gave, dog samlet sett ikke ut over kr 500,- fra samme giver/instans i løpet av et kalenderår. Dersom en er i tvil om mottak av gave skal virksomhetsleder, rådmann eller ordfører kontaktes. Mottatte gaver av en slik art, skal returneres avsender sammen med et skriv som redegjør for kommunens retningslinjer på dette området.

REPRESENTASJON

Moderate former for gjestfrihet og representasjon hører med i samarbeidsforhold og informasjonsutveksling. Graden av slik oppmerksomhet må imidlertid ikke utvikles slik at den påvirker beslutningsprosessen, eller kan gi grunn til å tro det. En hver tvil om forhold av denne art skal drøftes med virksomhetsleder, rådmann eller ordfører.

REISER

Reiseutgifter knyttet opp til faglige invitasjoner til utstillinger, kurs o.l. skal dekkes av kommunen. Unntak fra dette prinsipp kan bare skje etter særskilt samtykke fra virksomhetsleder eller rådmann. For folkevalgte kreves samtykke fra ordfører.

PRIVAT BRUK AV KOMMUNAL EIENDOM

Hovedregelen er at kommunens biler, tilhengere, maskinpark og annet utstyr, kun skal benyttes i kommunens tjeneste. Bruk av kommunens eiendeler, telekommunikasjoner og utstyr av enhver art til private formål, kan bare skje i samsvar med fastsatte retningslinjer. Slik bruk må ikke være til ulempe for arbeidsgiver. I tilfelle privat bruk skal utlånet registreres og brukeren skal stå ansvarlig for utgifter og eventuelle skader som følger av utlånet.

INNKJØP

Innkjøp skal foretas i henhold til "Innkjøpsrutiner for Tjøme kommune" jfr. kommunes økonomireglement og Lov om offentlige anskaffelser. Generelle krav til likebehandling, åpenhet og etterprøvnbarhet ved innkjøp gjelder også under grensen for anbudskonkurranse.

Det erkjennes at kommunens virksomhet medfører miljømessige konsekvenser, og ansatte og folkevalgte har ansvar for å vurdere og ta tilbørlig hensyn til også slike forhold ved anskaffelse og/eller drift.

ARBEIDSTID OG PRIVATE GJØREMÅL I ARBEIDSTIDEN

Alle ansatte i Tjøme kommune har et selvstendig ansvar for å utnytte arbeidstiden effektivt. Under forutsetning av tillatelse fra nærmeste overordnede er det i egen ordinær arbeidstid tillatt å ta kortere oppdrag for annen arbeidsgiver så som kurs, foredrag, komitéarbeid eller tilsvarende. Som hovedregel skal slike oppdrag innarbeides. Det kan tenkes situasjoner der slik aktivitet faktisk gir fordeler til egen arbeidsgiver og hvor pålegg om innarbeiding kan virke urimelig. Spørsmålet avgjøres da særskilt og skriftlig av virksomhetsleder eller rådmann.

Ansatte i Tjøme kommune skal til virksomhetsleder eller rådmann rapportere arbeidsoppdrag av fast karakter for annen arbeidsgiver. Ansatte kan ikke uten nærmere tillatelse fra virksomhetsleder eller rådmann påta seg lønnet arbeid eller drive selvstendig virksomhet i en slik utstrekning at det virker negativt på vedkommendes arbeidsinnsats for kommunen.

Det vises for øvrig til eget "Arbeidsreglement for Tjøme kommune", som alle ansatte skal ha kjennskap til.

REGISTRERING AV VERV OG ØKONOMISKE INTERESSER

For å skape mest mulig åpenhet, skal det foretas en frivillig registrering av folkevalgtes økonomiske verv og interesser. I tillegg til medlemmene i kommunestyret og hovedutvalgene, skal rådmann, kommunalsjef, virksomhetsledere, ansatte i rådmannens stab, ansatte med innkjøpsfunksjoner og skatteoppkrever ha mulighet til å registrere seg. Registreringen er frivillig.

VARSLING

Tjøme kommune ønsker å vektlegge en åpen kultur hvor det oppfordres til dialog om etiske dilemmaer. I en slik kultur kan varslere bidra positivt til videre utvikling av kommunen, og det erkjennes at åpenhet og varsling i egne rekker er vesentlige momenter for blant annet å forhindre og for å avdekke korrupsjon.

I motsatt fall, med manglende kultur for åpenhet, kan det være at varsleren ser seg nødt til å ta saken opp utenfor vanlig kommunal saksgang. Dette vil trolig virke skadende for vårt omdømme.

Det er innført en ny bestemmelse i Arbeidsmiljøloven til vern av "varslere". (om ansatte sin rett til å varsle offentligheten om kritikkverdige forhold i virksomheten, der dette ikke er i strid med annen lov) Arbeidstakers vern mot gjengjeldelse ved varsling skal selvsagt bli respektert.

BRUDD PÅ RETNINGSLINJENE

Folkevalgte og ansatte har et selvstendig ansvar for å ta opp forhold en får kjennskap til på arbeidsplassen/gjennom sitt tillitsverv, og som ikke er i samsvar med lov eller kommunens sine etiske normer og regler. Ansatte kontakter sin virksomhetsleder eller rådmannen. Folkevalgte henvender seg til ordføreren.

Ved brudd/mistanke om brudd vil det for de ansattes vedkommende være virksomhetsleder eller rådmann som har ansvar for at saken følges opp. For folkevalgte vil dette være ordføreren.

Ansatte og folkevalgte erkjenner at Tjøme kommune sine etiske retningslinjer blant annet bygger på gjeldende lover og regler, og at brudd på retningslinjene også kan få konsekvenser relatert til relevante lover som:

- Forvaltningsloven
- Offentlighetsloven
- Kommuneloven
- Straffeloven
- Lov om offentlige anskaffelser med tilhørende forskrift
- Arbeidsmiljøloven
- Personopplysningsloven

Sist revidert 20.07.09, jf vedtak i KS-016/09.